

ker je Aškerc, ki je oskrbel primerku bogato, a zelo neokusno vezavo, izrezek zelenega ovoja s pesnikovim lastnoročnim posvetilom dal prilepiti na drugo stran prve platnice.

Tudi Auerspergov primerek, ki je vezan v rjavo platno in brez ovoja, a preseneča z napačno legendo na hrbtu: Poczile (brez pesnikovega imena), nedvomno ni bil vezan po Prešernovem naročilu. Nekoliko čudna okoliščina, da Prešernov dar nima darovateljevega posvetila, ampak le Auerspergov podpis, se da razložiti: Prešeren je poslal, kakor Luizi, najbrž tudi Auerspergu broširan izvod s posvetilom na drugi strani ovoja; ko je ovoj, bodisi po nezgodi bodisi po knjigoveščevi krivdi propadel, se je označil Auersperg za lastnika s svojim podpisom na prvi strani drugega prednjega lista.

Brez posvetila je bila knjiga že takrat, ko mi jo je Vrhovnik prvič pokazal. Tudi mi o kakem takem posvetilu nikoli ni govoril, dasi me je na slične posebnosti svojih zbirk o vsaki priliki v svoji izredni postrežljivosti opozarjal.

Vrhovnik je menil, da je Jugoslovanska knjigarna kupila Auerspergovega Prešerna od ljubljanskega muzeja. Muzejsko ravnateljstvo je pri tem v dveh ozirih grešilo: ne bi bilo smelo prodati Prešernovih »Poezij« iz biblioteke Anastazija Grüna, a še manj bi smelo iz svojih zbirk odstraniti redke izvod z akrostihom ter obdržati običajnega brez akrostiha! Toda bilo je to menda okoli 1908. leta, ko so prodajali iz ljubljanskega muzeja lahkomišlno tudi druge »dublete«, ki niso bile dublete. Prodali so: »Illyrisches Blatt« 1833 s prilogo Prešernovih »Gazel«, a obdržali letnik brez te redkosti; prodali so »Illyrisches Blatt« 1834 z uvezanim Prešernovim »Sonetnim vencem«, a obdržali izvod brez te še večje redkosti...

K sreči je postal lastnik vsem tem zakladom nepozabni Vrhovnik, ki jih ni pred znanstveniki zaklepal in jih je zbiral, da služijo sedaj svojemu namenu v Državni študijski knjižnici v Ljubljani.

Fr. Kidrič

VSEZVEZNA KONFERENCA PREVAJALCEV V RUSIJI

Konferenca prevajalcev se je vršila v januarju tega leta. Pred revolucijo je bilo prevajalsko delo v Rusiji dokaj visoko po kvan­titeti in dovolj nizko po kakovosti. Prevajanje sploh ni bilo organi­zirano; teorija prevajanja ni bila obdelana, na kakovost večina prevajalcev ni pazila, izbira del za prevode je bila na sploh precej slučajna in se je ravnala po zahtevah trga. Prvi poskus, da bi orga­niziral prevajanje, je naredil Maksim Gorki kmalu po revoluciji. Zbrali so se prevajalci in strokovnjaki za svetovno literaturo in so ustanovili pri Narodnem komisariatu za prosveto založbo »Svetovna literatúra«, ki ji je predsedoval Maksim Gorki. Založba je začela z izdajanjem »Kataloga«, ki je obsegal seznam najboljših del svetovne

literature, namenjenih za prevod. Prvi zvezek je obsegal pisatelje glavnih evropskih in ameriških narodov, v drugem so nameravali zbrati poljske, litavske, češke, srbske, bolgarske, novogrške in madžarske, v zadnjem pa orientalske pisatelje. Prvi zvezek, ki je izšel 1919. leta, je knjiga 170-ih folio strani, ki obsega razen uvodnega članka, ki ga je napisal Maksim Gorki, imena pisateljev in naslove njihovih del v izvorniku in ruskem prevodu, in sicer po kronološkem redu. Nato so izdali knjigo, ki je obravnavala teorijo proznih in pesniških prevodov,* potem pa se je založba lotila izdajanja prevodov v dveh serijah: poljudno-znanstvena — z uvodnimi članki in potrebnimi opombami — in masovna serija v obliki manjših brošur za bralce-začetnike. V prvi seriji so nameravali izdati nad 1500 knjig, med katerimi naj bi vsaka obsegala do 320 strani, v drugi pa 3000 do 5000 brošur, ki naj bi obsegale od 32 do 64 strani malega formata. Državljska vojna, ki se je takrat pričela, je ovirala razvoj založništva, vendar se je založbi v kratki dobi njenega obstoja posrečilo izdati vrsto del: brata Goncourt, Maupassanta, Flauberta, A. Francea, Lily Braun, Herberta Wellsa, Charlesa Dickensa, Blasca Ibañeza, H. Heineja in vrsto masovnih izdaj. Vsak prevod je korigiral eden izmed urednikov.

V začetku mirne graditve in ustanavljanja državne založbe («Gosudarstvennoe izdatel'stvo») se je jelo prevajateljsko delo vsmerjati v drugo smer. Predvsem je bilo treba izdati klasike socializma, nato pa izpopolniti tehnično literaturo. Vsako novost s tehničnega področja Evrope ali Severne Amerike takoj prevedejo v ruščino. S postopnim razvojem politehnične osnove (tiskarn, črkarstva, strojev) in s povečanjem papirne proizvodnje je narasla prevodna literatura tudi na drugih področjih: na področju klasičnih del svetovne literature, na področju sodobne evropske in ameriške umetniške literature in na področju literature narodov Sovjetske Zveze.

V Sovjetski Zvezi živi nad 80 večjih in manjših narodnosti. Carska vlada jih je skušala rusificirati. Sovjetska vlada jim daje pravico samoodločitve. Ustvarjene so bile in se še ustvarjajo abecede za narode, ki doslej niso imeli nobene pismenosti; komplicirana arabska pisava vzhodnih narodov je latinizirana, začela je izhajati cela vrsta slovarjev, slovnice, učnih knjig, znanstvenih in umetniških del v narodnih jezikih. Marsikateri narod Zveze mora šele ustvarjati literarni jezik svoje dežele. Za prevajanje Leninovih in Marxovih del v narodne jezike, za šolske potrebe in za znanstveno literaturo je treba ustvariti celo vrsto terminov; zelo težka naloga! Kajti po mnenju znamenitega sovjetskega filologa-reformatorja, pokojnega akademika N. Marra, je »strokovni izraz — element jezika bodočnosti«. Na tem področju doslej še ni bilo enotnosti; namesto da bi

* »Principi umetniškega prevoda. — Članki K. Čukovskega in N. Gumileva.« — Članek Čukovskega je pravkar izšel v razširjeni obliki pod naslovom: »Umetnost prevajanja.«

sprejeli v Evropi splošno rabljene znanstvene tîrmine, so včasih »kovali« nove izraze, češ da so le-ti dostopnejši razumevanju mas; včasih pa se je kazalo stremljenje k rusifikaciji, zlasti v sintaksi. Ker v novo nastajajočih literaturah prevladujejo prevodi, zato dobi tudi kakovost jezika v prevodih vodilen pomen. Dosedaj so v Sovjetski Zvezi obstajali le leningrajski tečaji za prevajalce sociološke literature v orientalske jezike. Izoblikovanje kadra prevajalcev iz ruščine v jezike Zvezinih narodov je sedaj pereča naloga. Na konferenci se je pokazalo, da med ruskimi avtorji najrajši prevajajo v jezike Zvezinih narodov Puškina, Gorkega in Majakovskega in da včasih prevajajo evropske klasike iz ruščine, ne pa iz izvirnika. Zaradi tega se mora ruskim prevodom evropskih klasikov posvečati še večja skrbnost.

Mnogo pozornosti je posvetila konferenca problemu prevajanja iz narodnih jezikov Zveze v ruščino. Nekateri narodi Zveze so imeli že zdavnaj izvrstne pisatelje v domačih jezikih, tako na primer Georgijci, Armenci, Ukrajinci in dr. Toda njihova literatura se je zares razvila šele po revoluciji. Zato je nastala potreba, da se Zvezini narodi seznanijo z rusko literaturo, Rusi pa z literaturami drugojezičnih sodržavljanov. Vendar je še zmerom malo ljudi, ki enako dobro obvladajo tako ruščino, kakor tudi kateri drugi jezik v Zvezi. Treba je prevajati ne iz izvirnika, temveč po dobesednem prevodu. Taki prevodi se včasih posrečijo; na konferenci je bila dokazana visoka vrednost prevodov Borisa Pasternaka in Nikolaja Tihonova iz georgijskih pesnikov, čeprav sta oba prevajala po dobesednih prevodih. Toda po drugi strani so bili takšni prevodi pogostoma suhi in papirnati, včasih pa so celo popačili avtorjevo misel.

O porastu prevodne literature pričajo te-le številke. V Ukrajini so do revolucije, t. j. v sto letih, izdali le 50 prevodov, v zadnjih štirih letih pa kar 4000. V ruščini je izšlo l. 1935. 57 leposlovnih del v prevodu, za l. 1936. pa je v načrtu 93 del (med njimi prevodi iz armenskega, gruzinskega, židovskega, ukrajinskega in drugih jezikov v Zvezi); po številu izvodov je izšlo l. 1935. 544 tisoč knjig, l. 1936. pa bo izšlo 684 tisoč prevodnih knjig. Pri tem pa se vedno zvišujejo zahteve po kakovosti prevodov, ki ne smejo biti izdelki obrtnika, ampak umetniške tvorbe.

N. Bahtin — prevedla V. Š.

PISATELJEVA VLOGA V GRADITVI

Sergej Tretjakov*

Kako dela današnji ruski pisatelj? Kakšen je krog pogovorov in formulacij, ki med njimi živi: kateri dogodki in pojavi mu oblikujejo življenje in oplajajo njegovo ustvarjanje? V kakšnem ozračju nastaja njegov pogled na svet, kako prihaja do pravega razmerja

* Članek je izšel v I. št. »Slavische Rundschau« 1936. Praga. Zahvaljujemo se uredništvu Sl. R. za prijazno dovoljenje prevodne pravice. Op. ur.